

त्वगादयएतेयंनदहंतिसविद्वानब्रह्मयातियस्मादव्यतभूयोधिकतरंनस्ति ॥ ११ ॥ एतदेवविस्तरेणप्रपंचयति एकादशेत्यादिना ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ उभयत्रउभयेष्वपिइंद्रियेषुमनोनुगतमितिशे
अष्टौयस्याप्रयोध्येतेनदहंतेमनःसदा ॥ सतद्ब्रह्मशुभंयातितस्माद्भूयोनविद्यते ॥ १॥ एकादशचयान्याहुर्इंद्रियाणिविशेषतः ॥ अहंकारात्प्रसूतानितानिवक्ष्या
म्यहंदिजाः ॥ १२ ॥ श्रोत्रंत्वक्चक्षुषीजिह्वा नासिकाचैवपंचमी ॥ पादौपायुरुपस्थश्चहस्तौवाग्दशमीभवेत् ॥ १३ ॥ इंद्रियग्रामइत्येषमनएकादशंभवेत् ॥ एतंग्रा
मंजयेत्पूर्वततोब्रह्मप्रकाशते ॥ १४ ॥ बुद्धींद्रियाणिपंचाहुःपंचकर्मेन्द्रियाणिच ॥ श्रोत्रादीन्यपिपंचाहुर्बुद्धियुक्तानितत्त्वतः ॥ १५ ॥ अविशेषाणिचान्यानिकर्म
युक्तानिन्यानि ॥ उभयत्रमनोज्ञेयंबुद्धिस्तद्वादीभवेत् ॥ १६ ॥ इत्युक्तानींद्रियाण्येतान्येकादशयथाक्रमं ॥ मन्यतेकृतमित्येवंविदित्वातानिपंडिताः ॥ १७ ॥
अतःपरंप्रवक्ष्यामिसर्वविविधमिंद्रियं ॥ आकाशंप्रथमंभूतंश्रोत्रमध्यात्ममुच्यते ॥ १८ ॥ अधिभूतं तथाशब्दोदिशस्तत्राधिदैवतं ॥ द्वितीयमारुतोभूतंत्वग
ध्यात्मंचविश्रुता ॥ १९ ॥ स्पष्टव्यमधिभूतंचविद्युत्तत्राधिदैवतं ॥ तृतीयंज्योतिरित्याहुश्चक्षुरध्यात्ममुच्यते ॥ २० ॥ अधिभूतंतोरूपंसूर्यस्तत्राधिदैवतं ॥ चतु
र्थमापोविज्ञेयंजिह्वाचाध्यात्ममुच्यते ॥ २१ ॥ अधिभूतंसश्चात्रसोमस्तत्राधिदैवतं ॥ पृथिवीपंचमंभूतंघ्राणश्चाध्यात्ममुच्यते ॥ २२ ॥ अधिभूतंतथागंधो
वायुस्तत्राधिदैवतं ॥ एषुपंचसुभूतेषुत्रिषुश्चविविधमिंद्रियं ॥ पादावध्यात्ममित्याहुर्ब्राह्मणास्तत्त्वदर्शिनः ॥ २४ ॥
अधिभूतंतुगंतव्यंविष्णुस्तत्राधिदैवतं ॥ अवागगतिरणश्चपायुरध्यात्ममुच्यते ॥ २५ ॥ अधिभूतं विसर्गश्चमित्रस्तत्राधिदैवतं ॥ प्रजनःसर्वभूतानामुपस्थो
ध्यात्ममुच्यते ॥ २६ ॥ अधिभूतंतथाशुकंदैवतंचप्रजापतिः ॥ हस्तावध्यात्ममित्याहुर्धरध्यात्मविदुषो जनाः ॥ २७ ॥ अधिभूतंचकर्मणिशक्रस्तत्राधिदैवतं ॥ वै
श्वदेवीततःपूर्वावागध्यात्ममिहोच्यते ॥ २८ ॥ वक्तव्यमधिभूतंचवह्निस्तत्राधिदैवतं ॥ अध्यात्ममनइत्याहुःपंचभूतात्मचारकं ॥ २९ ॥ अधिभूतंचसंकल्पश्च
द्रमाश्चाधिदैवतं ॥ अहंकारस्तथाध्यात्मंसर्वसंसारकारकं ॥ ३० ॥ अभिमानोधिभूतंचरुद्रस्तत्राधिदैवतं ॥ अध्यात्मंबुद्धिरित्याहुःपंडिंद्रियविचारिणी ॥ ३१ ॥
अधिभूतंतुमंतव्यंब्रह्मातत्राधिदैवतं ॥ त्रीणिस्थानानिभूतानांचतुर्थनोपपद्यते ॥ ३२ ॥

षः ॥ १६ ॥ मन्यतेकृतकत्याभवंतीत्यर्थः ॥ १७ ॥ सर्वसर्वाणींद्रियाणिप्रत्येकंविविधानि भूतंआकाशादि इंद्रियमध्यात्मं भूतगुणःशब्दादिरधिभूतं इंद्रियानुमाहिकादेवतादिगादिरधिदैवंसर्वत्रज्ञेयं ॥ १८ ॥
॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ त्रिषुअध्यात्माधिभूताधिदेवेषु ॥ २३ ॥ सर्वकर्मेन्द्रियं ॥ २४ ॥ २५ ॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥